

LIBAR M. FOFANA

Apdovanota 2011 m. Lietuvos jaunųjų frankofonų premija

MIRŠTANČIŲ LAPŲ

ŠAUKSMAS

TYTO ALBA

LIBAR M. FOFANA

R O M A N A S

MIRŠTANČIŲ LAPŲ

ŠAUKSMAS

Iš prancūzų kalbos vertė Gerda Ana Melnik

Vilnius 2012

Pirma diena

*Konakris, Gvinėjos Respublika,
1970 m. lapkričio 13 d., penktadienis*

Jis sustojo prie durų slenksčio, sutrikęs, kad atsidūrė laisvėje. Ne-kantri ranka išstūmė jį laukan. Neatlaikęs surištos mantos svorio, jis griuvo į dulkes. Lėtai atsikėlė ir įdėmiai nužvelgė purviną, apšepusį pastatą, į kurią buvo pervežtas naktį. Paskui apsidairė, apdujęs nuo šviesos, pabūgęs gyvųjų pasaulio. Jam dvidešimt treji ir beveik pusę savo gyvenimo jis praleido kalėjime (netgi tris ketvirčius, jei įskaičiuosime ir karcerį primenančioje Mamu katalikiškojoje našlaičių prieglaudoje gyventus metus).

Mamu ir Pita prefektūrose kolonijų administratoriai buvo įkūrę dvi įstaigas vien tik nesantuokiniams beglobiams vaikams, turintiems europiečių ar libaniečių kraujo. Kolonijinės valdžios lėšomis berniukus priimdavo į Mamu prieglaudą, o mergaites – į Pita, paskui jie visi lankydavo Konakrio Kamij Gui pradžios mokyklą. Nuo tada juos išlaikydavo įvairios miesto misijos, nediskriminudavusios našlaičių dėl rasės ar gimimo aplinkybių. Pamatę blyškia-veidį su maišu po paranke, pavainikiai iš karto praminė jį Fotėdi* ir ėmė kandžiai tyčiotis, tarsi tamsi odos spalva būtų dariusi juos pranašnesnius už jį, o trumpi, tankūs, garbanoti plaukai suteiktų jiems daugiau teisių nei šilkinės jo garbanos; juk slapčia trokšdami

---

* Fotėdi – Mažylis baltasis (*susu k.*).

atleisti savo motinoms, beklmiai vaikai itin gerai geba puikuotis savo veisle. Ilgainiui pašaipos privertė jį skausmingai įsisąmoninti, koks jis yra menkas, ir pastūmėjo vienatvės link. Toks atsiskyrėliškas nusiteikimas toli gražu ne apsaugojo, o sukūrė jo, kaip asocialaus berniuko, įvaizdį. Iš tikrųjų jis buvo protiškai atsilikęs dėl cerebrinės anoksijos* – protinės negalios, kurią visi suversdavo jo vaikystei, matydami, kaip jis peržengia trapią liniją, skiriančią protingumą nuo beprotystės. Beje, netrukus po to, kai buvo paskelbta nepriklausomybė, teisėjai, stengdamiesi įtikti tiems, kurie reikalavo pavyzdinės bausmės, teisme šaltai atmetė galimybę, kad jis nepakaltinamas, ir iš karto pripažino, jog jis nusikaltėlis.

Jis pasitaisė savo ryšulį ant peties ir nedrąsiai nužingsniavo, kur akys veda. Jo kakta buvo plati, akys gilios, mieguistos, o susivėlę gaurai pilni šieno – tos supelijusios kalėjimo lovų žolės. Ėjo šypsodamasis lūpų kampučiais ir atrodė vyresnis, nei buvo iš tikrųjų, nes kalėjime laikas bėga lėtai, tarsi grotos stabdytų jį ir teiktų jam apčiuopiamo lipnumo. Namai atrodė apgriuvę, nors menkai juos teprisiminė. Dešimt metų jis matė tik paukščių išraižytą dangaus lopinėlių. Paskui vieną dieną valdžia jį prisiminė. Susidūrusi su keblumais, ji teigė labiau siekusi apsaugoti visuomenę, o ne jį nubausti. Nuo tos akimirkos su juo pasišnekučiuoti dažnai atedavo barzdotas vyras. Kiekvienas apsilankymas teikė progą truputį pasivaikščioti kalėjimo kieme, iš kur Fotėdi galėjo matyti kapokmedžio viršūnę, šakų ir lapų raizginį, kuriame maitvanagiai atrodė tarsi atgiję vaisiai. Tam vyrui jis jautė savanaudišką prieraišumą, nes šis per kiekvieną apsilankymą atnešdavo jam seną kinų žurnalą iš Partijos būstinės. Kartais vyras pasikalbėdavo ir su kitais ten kalėjusiais žmonėmis. Pasak jų, naivuolis Fotėdi visada kruopščiai išgremždavo duonos minkštimą, padarydavo iš

---

* Nepakankamas smegenų aprūpinimas deguonimi.

jo rutuliukus, paskui juos apseilėdavo, kad niekas nepavogtų. Jis dažnai vienas sau juokdavosi, kartais netgi ilgas valandas pats su savimi kalbėdavo, žingsniuodamas pirmyn atgal po kamerą. O kai jie stebėdavosi, kad žmogus, kuris kalbasi su savimi, yra kalėjime, o ne laisvėje, jis sumurmėdavo liūdnu balsu: „Tai dėl to, kad aš nužudžiau Dievą.“ Šis prisipažinimas sukeldavo juoką iki ašarų. Kaliniai, kretėdami visu kūnu, kvatodavo ir garsiai pliaukšėdavo sau per šlaunis, o jiems ant kaklų išsprogdavo venos. Fotėdi juo labiau stebėdavosi, nes žinojo, kad jo Dievas tas pats kaip ir jų, tik jie jį vadina Alachu. Šiame pragare, kur linksminamasi itin retai, Fotėdi tapo mėgstamiausiu pramogų objektu. Gal jie manė, kad suluošinto proto Fotėdi nė nekenčia, tarsi kančią būtų galima patirti tik protu.

Keistas nusikaltimo, kurį padarė, supratimas kilo iš pasąmonės, kurioje tą tolimą dieną, kai vyko teismas, tarsi įsirėžė nematoma taturuotė. Tada liudyti iškvieistas kunigas pasakė: „Tas, kuris nužudo žmogų, nužudo ir Dievą, esantį kiekviename iš mūsų.“ Šie siaubingi žodžiai įsigėrė jame kaip simpatinis rašalas, kuris, priešingai nei paprastasis, niekada iki galo neišnyksta. Paskui Fotėdi kelis kartus regėjo ant žemės tysantį agonijos apimtą Dievą, regėjo save, stovintį šalia Jo, apsiginklavusį geležiniu strypu. Jo auka, senas vyras, dažnai ateidavo prie misijos būstinės, atsisėdavo ir prašydavo išmaldos. Vieną dieną Fotėdi jam uždavė keistą klausimą:

– Tu greitai mirsi?

Liūdname nustebusio senio veide šmėstelėjo vos pastebima šypsena.

– Tu to nori?

– Taip.

– Ką gi, – pasakė vyras, – vien tik Alachas šitai žino. Tačiau tikiuosi, kad jis skirs man šiek tiek laiko, nes iš tikrųjų aš dar neišragavau visų šio pasaulio džiaugsmų.

Fotėdi tąkart nuėjo nusivylęs ir nepatenkintas, rankas susikišęs į kišenes. Po savaitės, paskui po dviejų jis grįžo susitikti su vyriškiu.

– Tu greitai mirsi?

Tądien senis sunkiai atsistojo ir nusikeikė.

– Ir vėl tu? Ko iš manęs nori?

– Ar tu greitai mirsi?

– Aišku, kad taip, jei niekas neduos man valgyti. Jau dvi dienas nieko burnoje neturėjau.

Fotėdi, regis, patenkino toks atsakymas.

– Ir tu keliasi į rojų?

– Tikiuosi. Manau, kad bent šito nusipelniau.

Tada Fotėdi padavė jam laišką.

– Čia mano motinai.

– Lai... Laiškas?

– Taip, – atsakė jis išdidžiai. – Aš viską pats parašiau.

Senis nusišypsojo.

– Tavo motina rojuje?

– Taip.

Vyras dvejojdamas paėmė laišką.

– Suprantu. Bet kodėl tu jo neišsiunti paštu?

Fotėdi nusijuokė.

– Paštininkai... jie nekeliauja į rojų.

Elgeta karčiai nusijuokė.

– Tai tiesa. Buvau pamiršęs. Nes jie skaito mūsų laiškus – žiūri, ar mes nieko bloga nekalbame apie Partiją. Ar tu apkalbinėji Partiją?

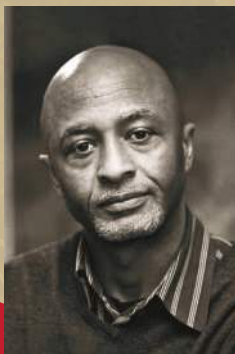
– Kas ji tokia?

Vyras linktelėjo galvą.

– Puiku! Aš nunešiu tavo laišką.

Kas savaitę Fotėdi ateidavo teirautis apie laišką. Paskui vieną dieną jis nusprendė pagreitinti senio išvykimą.

Kalėjime, kad pabėgtų nuo angelų pykčio, Fotėdi dažnai rasdavo

Libar M. Fofana (Libaras M. Fofana; g. 1959 m. Konakryje) – iš Gvinėjos kilęs prancūzų kalba rašantis autorius. 1984 m. atvykęs į Prancūziją, jis vertėsi įvairiais darbais, o 1994 m. pradėjo rašyti trumpas istorijas ir apsakymus. Pirmąjį romaną išleido 2004 m. Rašytojo kūryba persmelkta jo gyvenimiškos patirties – netekčių, skausmo, liūdesio.

„**Mirštančių lapų šauksmas**“ – trečiasis Libaro M. Fofana romanas. Žiaurus ir drauge poetiško pasakojimo veiksmas prasideda 1970 m. lapkritį Gvinėjoje. Šis romanas – apie revoliuciją, skurdą ir žmones, kurie priversti gyventi ir išgyventi visuotinio chaoso sąlygomis. Tai ir raupsais sergančios Sali istorija; tragiško likimo moters, pagimdžiusios kūdikį ir tuoj pat jį praradusios... „Mirštančių lapų šauksmas“ – romanas apie meilę ir ilgesį, jausmus, kurie neišnyksta net tada, kai jiems, regis, gyvenime visiškai nebelieka vietos. Apie apgaulę ir kerštą. Apie išmintį, kuri kartais nuskamba iš kvaishelio Fotèdi lūpų. Apie nusikaltimus iš meilės ir neapykantos.

Romane pateikiamas raiškus skurstančios, sužalotos, politinių nesutarimų draskomos Afrikos portretas. Prieš akis kaip pasaulio metafora it gyvas išskyla Medis, žmonės, tarsi lapai krintantys nuo žiaurus gyvenimo negandų. Pasakojimas kupinas skaidrios išminties ir vilties, neišnykstančios net tragiškiausiose situacijose.

